

We staan voor een hele grote transformatie

“De crises ontstaan niet zomaar tegelijk. We zitten echt in een hele grote transformatie. Daarom kan niet worden volstaan met het oplossen van alleen de financiële crisis, er is een integrale aanpak nodig. En we moeten beginnen met waar we het meeste aan kunnen doen: de manier waarop we met ons voedsel en water omgaan.” Bankman **Jan de Dood** is co-auteur van het boek *De Toekomst van een Wezenlijk Waardevast Bestel*.

De Dood omschrijft zichzelf als ‘verbinder’, iemand die bruggen slaat. Tussen de oude en nieuwe financiële wereld, maar dankzij zijn hooggevoeligheid ook tussen de ‘normale’ wereld en hogere, met name collectieve bewustzijnsniveaus. Zo voelt hij dat Nederland in verwarring is, dat zowel de politici als de burgers de werkelijke problemen ontkennen. “Ik zat op 21 juni 2008 in mijn tuin en hoorde een band spelen in de jachthaven verderop. Toen kreeg ik het ‘Titanic-gevoel’: de band speelt door terwijl het oude systeem langzaam ten onder gaat. De mensen willen maar al te graag geloven dat alles weer wordt zoals het was.” Misschien dat dit ook nog wel tijdelijk gaat lukken. Maar er zullen volgens De Dood net zo lang crises blijven komen totdat de mensheid werkelijk nieuwe wegen inslaat. Hij voorvoelt dat “het pad naar de nieuwe wereld nog hobbelig zal zijn; de komende vijf jaar krijgen we nog een groot aantal crises, financiële maar ook politieke en sociale. Maar vanaf 2015, 2020 krijgt een nieuwe, meer op welzijn dan welvaart gerichte werkelijkheid gestalte.”

De Dood is bekend met de voorspelling dat de wereld in 2012 fundamenteel zal veranderen (volgens de Maya-kalender eindigt dan de zogenoemde Grote Telling). “Het is voor mij echter vooral het moment waarop het bewustzijnsniveau van de mens ultiem

// Het pad naar de nieuwe wereld zal de komende jaren nog hobbelig zijn //

geprikkelde gaat worden. Of dan al iets zichtbaar wordt van verandering, weet ik niet. Ik denk wel dat er dan iets wordt open gezet en dat het bewustzijn toeneemt. En bewustwording is de enige manier waarop er werkelijk iets kan veranderen. Na de financiële crisis zagen we een typische Pavlov-reactie: de wet- en regelgeving inzake governance werd aangescherpt, er kwamen gedragscodes en iedereen belooft zich aan de nieuwe normen en waarden te houden. Maar als mensen zich niet bewust zijn dat het wezenlijk anders moet, zullen zij het eigenbelang al gauw weer laten prevaleren boven het algemeen belang.”

GORDIEN

De Dood zet zich enorm in voor het algemeen belang. Zo is hij onder meer financieel strateeg bij het Center

for Human Emergence, dat volgens hem probeert “te kijken achter het gordijn van het volgende of misschien wel het vergeten bewustzijnsniveau. Daar liggen oplossingen voor een heleboel problemen van de oude wereld. Neem het vraagstuk van de zalm die tegen een waterval opzweemt. Er blijkt op een hoger energieniveau nog een stroom te bestaan die wij niet kunnen zien maar de zalm wel.”

De Dood is verder betrokken bij onder meer de New Food Foundation en de Gordian Trust. Gevraagd naar zijn drijfveer antwoordt hij: “Universele liefde. Ik houd van elk mens. Ik hoop dat mede door mijn inspanningen volgende generaties, maar ook wijzelf nog, kunnen blijven genieten van de schoonheid van de aarde. En dat we een sociale samenleving kunnen creëren die gericht is op welzijn en niet zozeer op welvaart.”

Volgens De Dood zijn er meerdere bewustzijns- of energieniveaus en het hoogste niveau is liefde. Sommigen noemen het God, maar De Dood is niet op die manier religieus. Ondanks dat laatste gelooft hij dat er nog iets is wanneer hij zijn laatste adem heeft uitgeblazen. Hij is er zelfs zeker van dat dat iets erg mooi zal zijn.

De Dood gelooft ook dat zijn leven zich niet toevalig ontwikkelt. “Toeval is de manier van God om onzichtbaar te blijven, toch? Dat wil niet zeggen dat je geen stappen hoeft te zetten. Maar je moet het vertrouwen hebben dat elke energie die je uitzet de energie aantrekt die je nodig hebt om de volgende stap te zetten. Zo ontmoet ik altijd de juiste mensen op het juiste moment.”

Hij geeft een mooi voorbeeld. “In 1992 ben ik met enkele partners een vermogensbeheerbedrijf begonnen. Ik had 40.000 gulden nodig voor mijn bv, maar had slechts 32 mille. Toen dacht ik: als het echt de bedoeling is dat ik nu voor mezelf begin, dan komt dat geld er heus wel. Ik liet het dus over aan het universum. Ik had op een rommelmarkt wat oude effecten gekocht van meesteroplichter Bernie Cornfeld’s IOS. Inmiddels was dat bedrijf in liquidatie, maar iemand vertelde dat er nog wel geld was. De coupons zaten nog aan de effecten, dus die heb ik naar de curator in Canada gestuurd. Een tijdje later maakte deze 5.000 dollar over, het geld dat ik nodig had.”

LUCHTBELLEN

Het was evenmin toeval dat De Dood medio jaren negentig in contact kwam met Marieke de Vrij, spiritueel maatschappelijk raadvrouw. Haar fijnzintuiglijke vermogens stellen De Vrij in staat inzichtelijke kennis door te geven. Dit op tal van terreinen. Met de Stichting De Vrije Mare zet De Vrij zich in

voor maatschappelijk vernieuwing onder het motto 'Vormgeving vanuit Vrije Verbinding'.

De Dood: "Wij waren toen al ongerust over wat we in de wereld zagen gebeuren, onder meer over hoe de samenleving ondergeschikt was gemaakt aan het marktdenken. We pleitten voor een denktank voor vernieuwing. Op dat moment was er echter geen voedingsbodemp voor; de aandelenkoersen explodeerden, de internetbubble was op z'n grootst. Daarom zijn we toen gestopt."

Drie jaar geleden kwamen De Vrij en De Dood elkaar weer tegen bij het Samenwerkingsverband Traumahulpverlening Nederland. Zij besloten het thema weer op te pakken. Zeven gesprekken leidden tot de publicatie *De Toekomst van een Wezenlijk Waardevast Bestel*, die inmiddels is aangevuld met een aantal artikelen (zie het kader hiernaast). De timing was perfect, een half jaar later brak de kredietcrisis uit.

Volgens De Vrij en De Dood is er niet alleen sprake van een financiële of economische crisis, maar ook van een water-, voedsel-, energie- en klimaatcrisis. Enkel de financiële crisis aanpakken is daarom niet voldoende. Sterker, de financiële crisis is minder urgent dan de water-, voedsel- en energiecrisis. De Dood schetst een piramide naar analogie van de behoeftenpiramide van Maslow. "De basis wordt dan gevormd door water, gevolgd door voedsel, energie, financieel en klimaat. Water is levensbrengende energie, voedsel gaat over groei en zijn dus de basisvoorwaarden om überhaupt te kunnen bestaan. Wil je verderop iets veranderen, dan zul je eerst hier de weeffouten moeten herstellen. Het energieprobleem kan dan ook opgelost worden door water en voedsel goed te organiseren. Dat kan alleen als het bewustzijn veranderd. Vandaar dat wij ook wel spreken van een zesde crisis: de bewustzijns crisis. Alles begint bij bewustzijn. Op het moment dat de piramide is doorlopen en het nieuwe bewustzijn gestalte heeft gekregen, kunnen we gaan bouwen aan Civilization 2.0.

"De voedselvoorziening zoals wij die hebben georganiseerd, is niet houdbaar. Er komen steeds meer mensen. Die moeten allemaal eten en dat eten moet ook allemaal getransporteerd worden, wat een enorme aanslag op de energiebronnen betekent. We zullen ons eetpatroon moeten veranderen. En we zullen de voedingswaarde moeten vergroten of eigenlijk herstellen, want die waarde is soms met wel negentig procent afgenomen omdat we de aarde zo uitputten. Ik was onlangs bij een akkerbouwer in Oostenrijk met 250 hectare grond die aardappels teelt zonder kunstgrepen. Door de kwaliteit te herstellen heeft hij – in kilo's uitgedrukt – twintig procent minder opbrengst. Maar hij heeft ook veertig procent minder uitval en kan volstaan

DE TOEKOMST VAN EEN WEZENLIJK WAARDEVAST BESTEL

"In de afgelopen decennia zijn er steeds meer 'luchtballen' gecreëerd binnen ons economisch en financieel bestel", schrijven De Dood en De Vrij in *De Toekomst van een Wezenlijk Waardevast Bestel*. "Het financiële stelsel dat steeds meer op zichzelf komt te staan en meer en meer vervreemd raakt van de werkelijkheid, zal opnieuw moeten integreren met deze werkelijkheid. Om dit te bereiken zal er de komende jaren een omslag moeten plaatsvinden in het hele sociaal-economisch denken. Daarnaast zal de basale werkelijkheid van de financiële stromen een geheel ander karakter moeten krijgen. (...) Door alle onrust en veranderingen zal de maatschappij zich gaan organiseren en manifesteren in een soort celstructuur, waarbij sociale verbindingen een veel grotere rol zullen gaan spelen dan nu het geval is. Door al deze ontwikkelingen zal ook het geldstelsel moeten veranderen. Geld zal haar waarde als machtsmiddel en als vorm om iemands waarde te bepalen gaan verliezen. Het zal haar oorspronkelijke doel als ruilmiddel terug moeten krijgen. Dit hoeft niet noodzakelijkerwijs in de vorm van goud te zijn. Uiteindelijk gaat het om vertrouwen in elkaar. Dit vertrouwen in de genoemde maatschappelijke celstructuur c.q. socialere maatschappij zal beter worden opgebouwd en verankerd dan in een onpersoonlijke, niet verbonden wereld." (Zie voor de volledige tekst www.dedood.nu.)

met zeven in plaats van veertien bewerkingen op het land. Gevoegd bij een bijna vier keer zo hoge verkoopprijs voor de aardappelen, komt de boer toch aan een goede boterham maar met respect voor de aarde.” De Dood heeft overigens een persoonlijke band met het voedselthema. Hij stamt uit een agrarisch gezin, studeerde ook land- en tuinbouw voordat hij besloot een andere kant op te gaan en in het bankwezen belandde. Momenteel is hij bij Rabobank Hoofd Risicomanagement Private Banking, nadat hij in 2003 weer terugkeerde in de banksector.

ZELFVOORZIENEND

Lokale gemeenschappen en op coöperatieve grondslagen georganiseerde bedrijven zijn volgens De Dood de toekomst. Wanneer deze in hoge mate zelfvoorzienend zijn, wordt ook de afhankelijkheid van bijvoorbeeld vervoer minder. “Singapore wil wereldwijd drie voedselcentra inrichten om verzekerd te zijn van voedsel voor de eigen bevolking. Maar dan nog blijf je afhankelijk, bijvoorbeeld van transport. Denk alleen maar aan de aswolk die laatst het vliegverkeer vrijwel lamlegde.” Of het sterk verstedelijkte Nederland zich nog in lokale gemeenschappen laat organiseren? “Ik denk niet dat elke gemeente tussen nu en tien jaar al zelf-supporting zal zijn. Maar het begint met het bewustzijn, het nadenken erover.” De Dood zegt al veel kleine initiatieven te zien, maar nog niet genoeg. Daarom pleit hij ervoor dat pensioenfondsen in nieuwe initiatieven op dit gebied gaan investeren. Zelfs al zou dat betekenen dat er minder overblijft voor het eigenlijke pensioen. “Je krijgt als deelnemer dan misschien minder pensioen in euro’s, maar wel een betere leefomgeving, het eten krijgt meer kwaliteit, je leeft langer, in een goede gezondheid bovendien. Dat is veel meer waard. We moeten waardevast pensioen breder definiëren.”

De Dood haalt de theorie aan uit de wereld van micro-organismen, die stelt dat deze bestaat uit degeneristen, regeneristen en opportunisten. De laatsten vormen veruit de grootste groep, die echter moeiteloos de kant kiest van de voorlopers als deze maar succesvol zijn en een meerderheid vormen ten opzichte van de degeneristen. “De voortrekkers – zoals Herman Wijffels, Peter Blom en Louise Fresco – kunnen daardoor veel bereiken zonder de hele wereld te hoeven veranderen.”

RUST

Het financiële systeem moet volgens De Dood weer dienend worden aan de samenleving. “Financiële instellingen moeten anders gaan werken. We dienen te kijken wat de samenleving echt nodig heeft. Flash

traders zijn vaak goed voor 70 tot 80 procent van alle aandelentransacties. Maar wat dragen zij bij aan de maatschappij? Hebben we überhaupt een systeem nodig waarin 24 uur per dag in aandelen kan worden gehandeld? Zouden we niet kunnen volstaan met een maandelijks veiling? Dat geeft veel meer rust.

“Hoe groot moet het financiële systeem eigenlijk zijn? Ik weet het ook niet precies, maar het kan in ieder geval een stuk kleiner dan het nu is. We hebben met internet en de globalisering een systeem gecreëerd waarin alles met elkaar verbonden is. Er hoeft maar iets te gebeuren, of het hele systeem begint te schudden. In een samenleving die veel meer lokaal georganiseerd is, zijn de risico’s veel kleiner.”

Op de vraag of dan niet ook de financiële instellingen weer meer lokaal aanwezig moeten zijn, antwoordt De Dood: “Of je fysieke kantoren nodig hebt, is de vraag. Als jouw mensen er echt van doordrongen zijn dat ze op een andere manier met mensen moeten omgaan, wordt de bank automatisch dichterbij de mensen gebracht. Overigens: Raiffeisen, grondlegger van de Rabobank, richtte niet meteen een bankkantoor in maar zorgde er eerst voor dat er een bakkerij kwam in de gemeenschap.”

// Geld is een sociaal instrument //

Het geldsysteem hoeft wat De Dood betreft niet helemaal te verdwijnen. Maar de oorspronkelijke betekenis van geld dient te worden hersteld. Geld was immers ooit niet meer dan een ruilmiddel gebaseerd op het vertrouwen van een tegenprestatie. “Geld is een sociaal instrument. Bij het betalen zeg je in feite: bedankt, maar ik heb met jou nu niets meer te maken. Onze verbondenheid is hiermee afgekocht.

“Geld op zich is eigenlijk ook helemaal niks waard. Het krijgt pas waarde door ons vertrouwen erin, in feite dus het vertrouwen in de mens erachter. Dat vertrouwen kunnen mensen ook schenken aan een systeem waarin de ene dienst wordt beloofd met een andere dienst. Mijn buurman is handig, dus kan mij helpen, ik kan hem helpen met zijn hypotheek of met werken op zijn land. Sociale wederkerigheid dus. Stel dat alle computerbestanden worden gewist. Een totale reset! Dan zijn er geen bezittingen en geen schulden meer. Maar we hebben nog wel grond, waarop we voedsel kunnen verbouwen en huizen waarin we kunnen wonen. Dan ben ik ervan overtuigd dat we elkaar weer zullen helpen op basis van vertrouwen en liefde voor elkaar.” ■